

ХОЛДОР ВУЛҚОН

**ТУНГИ
ЛАЙЛАКҚОР**

Шеърлар, таржималар

**Тошкент
«Янги аср авлоди»
2004**

Ўзбек шеърляти чегара билмайди, унинг ҳудуди ҳам йўқ. Вилоятларда яшаб ижод қилаётган қалам аҳлининг ўз ўрни, ўз сўзи, ўз қалами борлигини ҳеч ким инкор эта олмайди. Андижонлик Холдор Вулқоннинг шеърларини китобхонлар иштиёқ билан ўқишади.

«Тунги лайлакқор» тўпламида истеъдодли шоиримизнинг сўнги йилларда битган фалсафий, лирик шеърлари, ғазаллари ва япон шеърлятидан қилган таржималаридан намуналар жамланди. Азизлар, шоир қалбига қулоқ тутинг! Ахир, улуғлар айтгандай, шоир қалби дунёни тинглай!

Муаллиф ушбу тўпламнинг нашр этилишида мурувват кўрсатган Ўзбекистон халқ рассоми, машҳур ҳайкалтарош Равшан Миртожиевга қалб таъшаққурини изҳор этади.

**Масъул муҳаррир Нормурод НАРЗУЛЛАЕВ,
Ўзбекистон Халқ шоири**

ISBN 5-633-01657-2

© Холдор Вулқон. «Тунги лайлакқор».
«Янги аср авлоди», 2004 йил.

ИМЛО

Туннинг дўскасида қадим дулбаржин,
Сирлидир ҳар жумла, ҳар битта ҳарфи.
Қўриқчи қоронғу далада қўрқар,
Йиртқич шамолларда ҳилпираб шарфи.
Дарахтлар қоқсуяк қўлларин чўзиб,
Шамолдан сўрайди лунгилик, шимлик.
Эринчоқ, мешқорин, булутбет бойдай,
Хонамда талтайиб юрибди жимлик.
Сеҳр матосини ёпинган оқшом,
Тайёрлай бошлайди жодугар нутқин.
Қор шамоли денгиз чигановидек
Гувуллаб ойнага қўндираб учқун.
Бўронли зулматда чирпирайди қор,
Қарайман қорлардан оқарган ёққа.
Шудгор қинғир-қийшиқ қораламасин
Оҳиста кўчира бошлайди оққа.

БОЛАЛИКНИ ҚЎМСАБ

(Дўстим Эркинжон Ботиоровга)

Эркин, эсингдами, Қорадарёнинг
Қия жарликлари, жарликлар лаби.
Кечувлардан сигир ҳайдаб ўтардик,
Иккимиз ёввойи одамлар каби.
Узоқ-узоқларда тириллаб мотор,
Кўзни қамаштириб қоларди ойна.
Юлғинзорлар аро беғам ўтлаган,

Сигирлар шохига қўнарди майна.
Чийиллаб учарди соҳил қушлари,
Ненидир талашиб, бир-бирин қувиб.
Қочарди тўлқинлар қумлоқдан ортга,
Биз ёзган қизларнинг исмини ювиб.
Қоғозлардан варрак ясаб, учириб,
Номаълум ёқларга «Жўнатардик факс».
Тиржайган афтимиз сўзанақларнинг
Филай кўзларида этар эди акс.
Лабимиз қорайиб, қўллар қорайиб,
Гулханга картошка кўмиб ер эдик.
Гулхан чўғларига термулиб туриб,
«Чўғлар юлдузларга ўхшар», дер эдик.
Энди юлдузларга маъюс боқаман,
Осмон юлдузларга кўмиб не еркин?
Юлдузлар биз ўша ёшлиқда ёққан
Гулхан чўғларига ўхшайди, Эркин.

ИНТИЗОР

Қаршимда лалаяр ваҳший сукунат,
Узоқларда куйиб тугамоқда кун.
Соғинган дўстимдай қўл силтаётган
Дарахтлар панжаси узилар беун.
Оқ чизик умуртқа поғоналари,
Аждарҳо илондай чўзилган йўлим.
Менинг кўзларимни ейди кўчалар,
Йиллар тўрвасида улгуржи ўлим.
Бизларни ичикиб соғинар Тошкент,

Халойиқ метродан чиқади бизсиз.
Хазонларни юлқиб кенг-мўл шамоллар
Одамлар ортидан эргашар изсиз.
Хаёлингдан аста ёриша бошлар
Нурсиз хилватларда қадам етмас жой.
Сен соқов жимликда сокин руҳимнинг
Қорли даласидан кўтарилган Ой.
Чироқлар лимондай етилди яна,
Ёруф қовоқхона, мастона ғовур.
Гулим, унутмасман мунис чехрангни,
Токи мавжуд экан кўзгуда ҳовур.

ТАЗАРРУ

Мен осмонни иккиқат дебман,
Кечиринглар, еттиқат экан.
Санчилар, деб булутлар қўрқар,
Иягимда ўстирсам тикан.
Кечиринглар, менинг кўзимга,
Кўринибди мисоли безак.
Сигирларнинг нодир асари,
Атиргулга ўхшаган тезак.
Узр, писанд этмаган бўлсам,
Назокатли кимсалар дидин.
Устин қўйиб Фаранг мушкидан
Даладаги бурганлар ҳидин.
Маъзур тутинг, ўхшаса агар,
Бармоқларим семиз қуртларга
Ва кузатсам сиздан берухсат

Турналарни олис юртларга.
Узр, одам ҳисоблаб сизни,
Борган бўлсам баъзан топиниб.
Хайр энди, вақт кеч бўлди,
Мен ухлайин ерни ёпиниб.

МЕВАЛАР

Сарғайиб пишган беҳи мевалари,
Одамзод муштига ўхшасаю
Уларни кимлардир еса, билгинки,
Мушглар ҳам одамнинг
Пишиб етилган
Мевалари эрур шубҳасиз.
Демак, уларни ҳам
Қачондир, кимлардир ейиши керак!

АБДУЛЛАГА

Кимлардир мадҳия, одалар ёзиб
Ватанни мақтаса, кўкка кўтарса,
Ҳушёр бўл, ўғлим.
Чунки одатда
Нарсани мақтарлар
Сотиш олдидан.

ДЕВОНА

(Дониёр Самаговга)

Дарахтлар гўдаяр хода ютгандай,
Чивинлар визиллаб эшакни қувлар.
Тиржая бошлайди негадир гунча,
Ақдан озади қиқирлаб сувлар.
Қозонга беркиндинг улардан қочиб,
Оғриб кетса ҳамки букилган тиззанг.
Қозоннинг остида ваҳший аланга,
Қопқоқ берк, қозонда қорайган жиззанг.

ЁЗ ОҚШОМИ

Олови тортилган ўчоқдай дунё,
Оқшом қашшоқ эмас, товушларга бой.
Ҳадемай ёришар ойдин сукунат,
Ёришар кимсасиз овоз етмас жой.
Ҳайратдан ағрайиб қолади гуллар,
Руҳимга бахш этиб ҳаловат, ҳузур.
Гулни ағрайтириб қўйгани учун
Ой сўраб ўтирмас бизлардан узр.
Цирк гумбазига ўхшайди осмон,
Бунда ҳаво, хаёл, томоша текин.
Фамлари ухлаган мудроқ дунёда,
Мен сени соғина бошлайман секин.

ҚИШ СИМФОНИЯСИ

Ёп-ёруғ зулмат ичра,
Қора рангли қорлар ёққанда
Мен қоронғу хонага кириб
Печкага қалайман оппоқ кўмирни.
Сўнгра ёғаётган қора қорларга
Деразадан ғамгин термулиб
Сен ёмон деган яхши одамлар ҳақида,
Сен яхши деган ёмон одамлар ҳақида
Ўйлай бошлайман.
Шундай қаршилайман
Қора тонгларни.

АКМЕ

(Салим Ашурга)

Жимирлайди хазина осмон,
Осмон «О» симон.
Йўқлик рамзи нол рақамидай,
«О» симон уммон.
Унда милтилайди
Юлдузларнинг сонсиз увилдириғи.
Увилдириқлар аро сузар
Кўзлари ўйилган, тили кесилган.
Зулматни ёритган Ойнинг калласи
Сиз асло қўрқманг,
Ўзингизни қўлга олинг.

Сўнг ўзингизни қамаб
Эшикни занжирлаб
Тонггача ухланг.
Тонгда тириклигингизни
Англамоқ учун
Девордаги кўзгуга кужланг.
Агар пайдо бўлса
Кўзгуда ҳовур,
Кўни-қўшилари чақиринг.
Сўнг уларга: «Гаров ўйнайсизларми,
Мен тирикман!» дея бақиринг.
Лекин бахт қушининг тухумидан
Қуймоқ қилманг зинҳор
Ҳасадгўйнинг кўзларига ўхшатиб.
Тухумни бостириг,
Очиб чиқса, қирғийлардан қўринг
Бахт қушининг жўжаларини,
Улар кўпайсин.
Ҳамма бахтли бўлсин Ватанда,
Бахт нолиб юрмасин бахтсизлигидан,
Хафа бўлиб юрмасин шодлик.
Овқат оч қолмасин,
Кийим яланғоч.
Сувлар чанқамасин,
Олов совқатмасин қалтираб токи.

БАЛКИ

Кузги шамол ва маҳзун хаёл,
Етим кунлар қайғуси ўзга.
Чўқар мовий дубулға — осмон,
Кузга ўхшаб кетгувчи кўзга.
Кўрдим кўзинг тубида ғамни,
Арзир эди йиғласам увлаб.
Юпун барглар бағридан уягач,
Барглар кетди шамолни қувлаб.
Сочларингдай узун дардларинг,
Қошларингда йиллар куяси.
Кўзинг қири ханжардай ўтқир,
Киприкларинг кўзёш уяси.
Балки сен ҳам муҳожир қушдай,
Учиб кетиб қоларсан зумда.
Изларингда дарёлар инграб,
Сувлар йиғлар югуриб қумда.
Балки энди сенсиз ўларман,
Балки ўлмай кирарман юзга.
Термуларман балки соғинсам,
Кўзларингга ўхшаган кузга.

ВАТАН

(Шерали Жўраевга)

Сен агар буғдой, бошоқ бўлсанг, сомонингман,
Ватан,

Тоабад бошинг омон бўлсин, товонингман,
Ватан.

Барча яхши, барча оқил, барча доно, файласуф,
Қимтиниб бир чеккада юрган ёмонингман,
Ватан.

Чор тараф зулмат, туман, увлайди минг-
минглаб шоқол,

То саҳар гулхан ёқиб чиққан чўпонингман,
Ватан.

Ҳамма жим, тилсиз писиб, мум тишлаганда
ҳайқириб,

Ҳақ сўзин дор остида айтган забонингман,
Ватан.

Бўлмасин овора ёв ойболта қайраб қатлима,
Қатл этиб ўлдирса ҳам ўлмас, омонингман,
Ватан.

Юртда Вулқон чўққидек бошим булутлардан
баланд,

Ёв учун мангу ўтиб бўлмас довонингман,
Ватан!

САДОҚАТЛИ ЧИРИЛДОҚ

Оқшом. Дала ҳовли, ўйга чўмасан,
Хонанг деразасин боғларга очиб.
Мен-чи киприк қоқмай туравераман,
Эринг келганда ҳам кетмайман қочиб.
Эсингдами, сени фироқ ўтида
Куйдириб бир замон кетгандим ўлиб.
Мана, тагин қайтиб келдим ёнингга,
Қайтадан тирилиб, чирилдоқ бўлиб.
Ҳовлингга бунча кўп бўлмаса гуллар
Ё бугун байрамми? Гуллар сайлими?
Севгим, шу гуллар очилиб ётган
Ҳовлингга чириллаб юрсам майлими?

СИРЛИ МАКТУБЛАР

Дарахт менга йўл бўшатади,
Ўтганимда шу йўлдан доим
Ва дарахтнинг сарғайиб кетган
Хатларига кўмилар пойим.
Дарахт шўрлик мактубларини
Кимдир олиб ўқишин пойлар.
Мактубларин олис-олисга
Олиб кетар почтачи сойлар.
Севиб қолган кимнидир дарахт,
Севган ёри ёзмайди жавоб.
Хатларини яшириб ўқиб,
Йиғлаб-йиғлаб этмайди тавоф.

Дарахт ҳар йил ёзаверади,
Сиёҳ, дасттоҳ, қалам, доводсиз.
Хатларини ҳеч ким ўқимас,
Унинг севгилиси саводсиз.

ТОШБИТИК

Фақат осмон билан тирикмас инсон,
Яшаб бўлмайди-ку қадрдон ерсиз.
«Яшаса бўлади», дейишинг мумкин,
Ғарлар яшагандай жаҳонда эрсиз.
Яшаб бўлар, дерсан қуёшсиз ҳатто,
Ойдин далаларсиз, тумансиз, қорсиз.
Ватансиз ва Эрксиз, тутқун қул бўлиб,
Яшаш ҳам мумкиндир ғурурсиз, орсиз.
Ҳатто худосиз ҳам яшаш мумкиндир,
Яшашинг мумкиндир оламда менсиз.
Қабртошим муштлаб қарғама, чунки
Мен яшай олмадим дунёда сенсиз.

ДЕРАЗА ОРТИДАГИ ОДАМ

Қиш кечаси, тинмай ёғаяпти қор,
Борлиқ сукунатга, хаёлга толган.
Майлими, дарчадан қорга қарасам?
Бу дераза шахсий, отамдан қолган.
Ёруғ билярдхона, шарлар товуши,
Менинг ўйларимга уради дарра.

Деразамга кўниб эриб кетди-ку,
Бунча оз яшади беғубор зарра?
Мастона жийқириқ янграр қайдадир,
Бир одам чайқалар сармаст яланиб,
Телпагин кўзига босиб йиғлар у,
Оппоқ чивинларга таланиб.
Ёруғ билирхона, шарлар товуши,
Борлиққа қўшилиб ўйга толаман.
Отамдан эсдалиқ деразамни жим,
Буклаб, чўнтагимга соламан.

ЗОР-ИНТИЗОР

Қурфоқчилик кунлари келди,
Сахро каби қақраган кўзга.
Бу дунёда билсанг, севгилим,
Гўзал сўз йўқ исмингдан ўзга,
Кенгликларга чиқиб кетаман,
Соғинчларинг қийнаса ёмон.
Сўзанақлар тентираб учган
Жим, кимсасиз далалар томон.
Оқшом тушиб ярақлайди Ой,
Шуълаларга беланар кифтим.
Юлдуз тўла поёнсиз осмон,
Дур-жавоҳир қадалган шифтим.
Қуриллади бақалар маъюс,
Соҳилда тун этагин тешиб.
Юксалади кўкларга руҳим,
Ой нуридан арқонлар эшиб.

БОЛАЛИК

(Тухфа хола хотирасига)

Четан билан ўралган боғлар,
Гилосларнинг бағри қонайди.
Юлгинзорлар томонда какку,
Менинг қолган умрим санайди.
Далаларда вижирлар тўрғай,
Фуриллайди толзорда ғуррак.
Тракторчи салқин ва муздек
Лойсупада отади хуррак.
Тириллайди олисда мопед,
Дала йўлда кўтарилар чанг.
Одамларни чойга чақириб,
Ошпаз хотин ура бошлар занг.
Танг! Танг! Танг! Танг!

ҲАМҚИШЛОҚЛАРИМГА

Ғинғиллайди искабтопарлар,
Дарё ёқда далалар жимдир.
Узоқларда том тахтасига
Тўқиллатиб мих қоқар кимдир.
Дон Кихотга ўхшайди чўпон,
Тупроқ йўлда подалар чанги.
Қирғизхожи далаларида
Англаб бўлмас гулларнинг ранги.
Оқшом чоғи очилган гулга,
Ой термулиб ақддан озди,
Мен ойдин шеър ёзмоқчи эдим,

Шеър ёзмадим, шеър мени ёзди.
Кўлам чақмоғидек жимгина,
Зулматларни ёритиб ўчдим.
Руҳим ғурбат этди ихтиёр,
Хижрат қилдим, қорозга кўчдим.
Энди менсиз келса баҳорлар,
Қизғалдоқлар босса томимни,
Сўзанақлар галаси учган
Сўқмоқларга қўйинг номимни.

КЕЧ КУЗ

(Ойимлик укам Ўрмонжонга)

Шамолда ғувиллар кузги тиканлар,
Байроқдай ҳилпирар илонлар пўсти.
Ҳаловат топмаган қувғинди руҳим,
Қуюқ туманларнинг қадрдон дўсти.
Тинглаб олисларда тириллаётган
Ёлғиз тракторнинг ғамгин товушин,
Сезаман музлаган боғлар ортида,
Тунги ҳаволарнинг маъюс совушин.
Шудгорда пахтали пуфайка кийган
Тракторчи гулхан ёқади танҳо.
Учқунлар қипиғин тўзғитар кўкка
Шамол розиаллоҳу анҳо.
Қалин туманларнинг ортидан яна
Телба Ой паришон боққани замон
Кетаман бемақсад, тентираб ёлғиз,
Кимсасиз туманда тупканлар томон.

БЕМОР

(Шавкат Раҳмонга)

Шифохона тоғ этагида,
Ойна орти ўрмон, арчалар,
Қор қоплаган олмос чўққини,
Кўз-кўз қилар менга дарчалар.
Чайқалади ойнага тегиб
Қайинларнинг барги, шохлари,
Демак, шамол эсар ўрмонда,
Аждодларнинг мовий оҳлари.
Эшитяшман қизилиштонлар,
Дарахтларни урар тўқмоқда.
Балки ҳозир сигир қарвони
Лапанглайди олис сўқмоқда.
Бунча узоқ сайрадинг, бас қил,
Қўйғил, мени алдама, какку.
Қандай қилиб мен узоқ яшай,
Ахир, касалим тузалмас дард-ку!

СЕНИ УНУТМАЙМАН

Туманлардан чиқиб келасан,
Лек кирмайсан остона ҳатлаб,
Мен бир умр ета олмаган
Олис орзу, муқаддас матлаб.
Сен ўтасан ортингга боқмай,
Ташлаб аста илоҳий одим.
Изларингда мен эмас, гўё

Қолар руҳсиз юз йилги ёдим.
Юксалгандай бўласан кўкка,
Далаларни ёритган ойдек.
Мен бир четда қолиб кетаман,
Ой ёруғи тушмаган жойдек.
Термуламан сен кетган йўлга,
Туманларга беланар жисминг.
Деразанинг ойнасин кухлаб
Ҳовурларга ёзаман исминг.

БАҲОР ЁМФИРИ

(Эпифания)

Айвонда ўтирганимча яқинлашиб келаётган қора булутларни кузатаман. Назаримда, булутлар баҳор шамолларида денгиз тўлқинлари каби шовиллаётган ям-яшил дарахтларга тегиб ўтаётгандай туюлади.

Қишлоқнинг мўрили, оқланган уйлари эса тўфонда қолган кемаларга, афсонавий флотилияга ўхшайди. Уйларнинг телеантеналари, каптар ҳавозалари мачталардек чайқалади. Бу орада шамол яна кучаяди. Ёмфир ҳам энди шаррос қуя бошлади. Мен ёмфир шовқинига қулоқ соламан. Кўчадан автомобиллар вишиллаб ўтади. Булутлар шу қадар қуюқлашдики, атроф қоронғилашиб кетди. Чақмоқлар ёмфирли қишлоқни ҳар тамондан суратга олаётган фотографларга

ўхшайди. Мен чақмоқ нурида сенинг гулгун юзларингни ва соябонингни кўришга улгурдим. Ҳайрон қоларли даражада заҳарли қўзиқорин «мухомор»га ўхшаш қизил соябонингни.

Менинг уйим ям-яшил, қалин дарахтзорлар тўлқинига фарқ бўлаётир.

Мен трюмда қолиб кетган гофил денгизчи каби тобора яшиллик қаърига чўкиб бораяпман.
ПОЛУНДРА –А-А-А-А!

САДОҚАТ

(Эпифания)

Қачон қарасам, мана шу жойда турганинг-турган. Ўтган сафар оппоқ гулли кўйлақда эдинг. Нақадар ярашар эди сенга ўша кўйлак! Мана, орадан шунча кунлар, шунча ойлар ўтибди ҳамки, сен ҳамон ўша жойдасан. Фақат кўйлагинг бошқа. Қулоқларингда қизил балдоқлар. Кимнидир кутасан. У эса келмайди. У ҳақда шунчалар оғир хаёлларга чўмасанки, лаъдек товланаётган қизил балдоқларингни қушлар чўкиб кетса ҳам эътибор бермайсан. Уни шунчалар қаттиқ севасанми? У ким? Кимни бунчалар қаттиқ севиб қолдинг, деразам ёнида ўсган гилос?..

ЎҒЛИМ САИДАҲРОРГА

Мен бахтсиз эмасман,
Вақтсизман, ўғлим.
Вақт жуда қиммат.
Тежаб ишлатсам ҳам барибир
Ижодга, соқол қиртишлашга
Ишга ва тузсиз суҳбатларга
Йигирма тўрт соат вақт
Урвоқ ҳам бўлмас.
Қорадарё соҳилидаги
Чўчқахона томонда
Биз қий-чув қилиб
Футбол ўйнайдиган
Хутор харобаларига бориб
Олис болаликни эслашга
Етмайди вақтим.
Роҳатимни кўрмай,
Ўттизга кирмай
Оламдан ўтган
Жафокаш, меҳрибон онамнинг
Қабрини зиёрат қилишга эса
Умуман вақтим қолмаган менинг.
Чунки яқинда
Очкўз, семиз, бадавлат гадой:
«Битта шеърга неча пул тўлайди?» дея
Ўғирлади анча вақтимни.
(Милицияга хабар қилмадим)
Энди ишлатилган вақт учун,
Камомад учун

Қандай ҳисоб бераман Ҳаққа?
Нақадар вақтсизлик!
Нақадар вақтсизлик, ўғлим!

ҲАЙКАЛТАРОШ ОРЗУСИ

*(Истеъдодли ҳайкалтарош
Равшан Миртожиевга)*

Лабларимга сигарет қистириб ўйчан,
Аста чақмоқтошни олиб ёқаман.
Зулматли осмоннинг этакларида,
Учган юлдузларга маънос боқаман.
Дўстим, деганлардан кўрмадим вафо,
Софинч кулларига кўмилди пойим.
Яхши-ёмон кунда асқотадиган
Садоқатли дўст бер менга, Худойим!
Муסיқа ёзаман тош, бронзага,
Сольери сояси сирғалар ошдан.
Вафо деганлари камёб дунёда,
Ишонган дўстларим ёғочдан, тошдан.
Балки кўз илғамас коинот аро
Учиб юрар сонсиз баҳайбат жисм.
Қанийди улардан ҳайкаллар ясаб,
«Садоқат», «Вафо» деб қўйсайдим исм.
Жасур Юртбошимнинг буюк ҳайкалин,
Ўрнатиб келсайдим энг баланд жойга.
«Климанжара» ёҳуд «Эверест» гамас,
Кенг дала устида порлаган Ойга!

СИРДАРЁ

(Соҳиба Ашуровага)

Сув ичгани келган кийикдек,
Оёқ қўйдинг тошли соҳилга
Ва термуддинг ғалаён солиб
Тошларга бош урган жоҳилга.
Қатра- қатра кўзёшинг тўкиб,
Ҳасратингни сувларга айтдинг.
«Сирларимни сақлагил, дарё»,
Деб соҳилдан оҳиста қайтдинг.
Бу дунёда ёлғизгина мен...
Ҳасратингни тушуниб етдим
Ва айрилмас содиқ дўст каби,
Сирларингни оқизиб кетдим.

БИЗНИ НАЗАРГА ИЛМАГАНЛАРГА

Сиз назарга илмайсиз мени,
Яхшиям илмайсиз.
Илсангиз агар
Элу халққа кулги бўлардик.
Чунки мен новчаман,
Назарингиз эса
Ҳаддан зиёд паст.

ОЙНАИ ЖАҲОН

Жаҳонойнамиз жуда ҳам эски,
Лекин тиниқ кўрсатади у.
Бир йил бўлди, кампирим
Экранини артмай қўйган.
Чунки экран йўқ,
Фалажман.
Эртадан-кечгача
Кўзим мана шу
Жаҳонойнада.
Кампирим ҳам кўради,
Кети узилмайди
Кўрсатувларнинг.
Бизнинг жаҳонойнада
Сохта кўрсатувлар йўқ.
Ҳаммаси табиий, ҳаммаси аниқ,
Шу даражада аниқки,
Масалан, бултур
Кинодаги маст артист отган
Фишт парчаси бошимга тегиб,
Эсим оғиб қолган.
Айтгандай, бизнинг ўғилларимиз кўп,
Ҳаммасининг машинаси бор.
Улар уйимизга келмаса ҳам
Лоақал
Жаҳонойнамизда кўринса эди.
Ҳа, умрлари узоқ бўлсин уларнинг...
Ие,
Яна ёмон кино бошланди, ана

Қари отасини урар маст ўвил.
... Кампирим ўчирди жаҳонийнани,
Яъни ёстиқ тиқиб қўйди дарчага.

ЮЛДУЗ

(Эпифания)

Қарашларинг нега бунчалар маъюс, жимжит кечада томим узра порлаётган юлдуз? Севиб қолган одам кўзларидай бедор нигоҳингда ҳорфинлик шуъласи. Сен болаликнинг булутсиз кечалари мен ётган сўри устидан эсган саррин шаббода шаштида титраётган ва Ой шуъласида кумушдек ялтираётган япроқлар аро шундай термулар эдинг. Сени тунгги дарё соҳиларидаги баланд жарлар пойини ялаб оқаётган шиддатли оқимда, тўқайзор томондаги дарёнинг тошлари кўриниб ётган саёз кечувида, ойдин шопипояларнинг ойнадек тиниқ сувларида, искаптопарлар гинғиллаб «ёр-ёр» айтаётган ўтлоқлар аро оққан ариқнинг биллур мавжларида кўп бор кўрганман.

Қадимий китоб варақларидай қизғиш япроқларни саросар шамоллар номаълум ёқларга учириб кетган хазонрез оқшомларда жулдур булутлар тирқишидан мўралаган маъсум осойишта онларинг ҳамон ёдимда. Қаҳрли қиш кечалари пақирга магнитдай ёпишган алюмин чўмич ичидаги музлаган сувда бир дона туз зар-

расидай ғамгин шуълалар тараттан чоғларинг-
ни ёлғиз қолган кезларим деразадан булутлар
қоплаган кимсасиз дарахтзорларга термулган-
нимча соғиниб эслардим.

Айниқса, тунгги аёздаги симдорда музлаб
қотиб қолган кўйлагимни симдан ажратиб олиб
уни тахтадек қўлтиқлаганимча ёлғизлик эгал-
лаб олган хонамга кириб кетаётиб қарасам,
ўшандай порлаб турган эдинг.

Сен ҳамон олмос заррасидай томим узра
порлаб турибсан. Эшик-деразасиз, мўрисиз уй-
имнинг типратиканлар тешиб ташлаган темир
панжарали тупроқ томи узра.

АЛВИДО, ҚУШЛАР

Гувуллаган урён боғларда
Маъюс кузги шамоллар дайдыр.
Дарахтларда уялар бўм-бўш,
Қушлар учиб кетишга шайдыр.
Хўрсианаман осмонга қараб,
Пилдирайди пойимда хазон.
Тўлиб кетар ғамгин видеога
Куз осмони зангори қозон.
Том устидан айланиб учган
Ҳей, ғамдийда бир гала тайр!
Балки қайтиб кўришмасмиз биз,
Хайр энди, мангута хайр!
Сиз севгилим сингари келиб
Севгилимдай кетурсиз қайтиб.

Хувуллаган заъфар маконда
Юпун боғлар йиғлайди айтиб.
Бухоронинг Фиждувонига
Учгим келди, йўқ, менда патлар.
Ёр қўлида мажруҳ қуш каби
Титрар балки мен ёзган хатлар.
Хайр энди, қушлар, алвидо!
Тилагимдир сизга омонлик.
Одамлардан озор топдим.
Мен кўрмадим сиздан ёмонлик.
Балки бир кун қайтганингизда,
Ёнғиндан сўнг қолгандай куллар
Ётган бўлар шамолда титраб
Мозоримда заъфарон гуллар.
Хайр, қушлар, алвидо, қушлар!

АЙРИЛИҚ

Қамишзор томонда телба шамоллар,
Юксақда юлдузлар игнасин қайрар.
Шамолда чайқалган қамишга қўниб
Жуфтини ахтариб кўктарғоқ сайрар.
Ойдинда ялтирар митти кўзлари,
Шамолда ҳурпаяр мунғайган жусса.
Митти жониворга қайғули боқиб,
Ойдин шудгорларга чўқади ғусса.
Қора шамолларда шовулар қамиш,
Игнасин қайрайди юлдузлар гизлаб.
«Ҳамон сайраётир ёлғиз кўктарғоқ,
Ёввойи дунёдан жуфтини излаб.

ХОТИРА

Унутмайман энди ҳеч қачон,
Ўша қайғули тонгни.
Ўчган чироқларни,
Оқаришиб келаётган
Олачалпоқ осмонни,
Йироқларни.
Фил суяги каби
Силлиқ қўллару
Шундай жуссани.
Муюлишга етганимда
Кўзим гирдобига
Чўккан ғуссани.
Энди у жойларга бормайман,
Борсам
Шамоллар йиғлайди
Қамиш тилида.

МАҚСУДГА

Шеърятнинг чўлларидан
Бир бошпана қидирдим.
Жигаримни қафасдаги
Шеърларимга едирдим.
Бу чўлларнинг гиёҳ унмас
Барханлари менгадир.
Бунда фақат ювиндихўр
Қуллар мени енгадир.

Атрофимда қашқирларнинг
Кўзи йилт-йилт ёнади.
Тегиб қашқир тишлари
Оёқларим қонади.
Шу қон издан бир кун мени
Излаб, излаб топ, болам.
Бу дунёдан очиқ кетган
Кўзларимни ёп, болам!

БАҲОР ҲАҚИДА

Баҳор келаётир,
Ҳали ҳеч ким яшамаган баҳор.
Бултур сенинг изларинг қолган
Сўқмоқлардан келаётир ул.
Очилади шубҳасиз энди,
Ҳали ҳеч ким ўпмаган,
Ҳали ҳеч ким ҳидламаган гул.
Баҳор келаётир,
Ҳали ҳеч ким ўлмаган баҳор.

ҲИЖРАТ

Узоқ тайёрландим, ниҳоят,
Деворни тешишнинг
Вақти ҳам етди.
Деворни тешдим,
Ёруғлиқдан кўзим

Қамашиб кетди.
Энди шу оламга
— Чексиз кенгликларга кетаман.
Хайр, душманларим,
Хайр, дўстларим!
Хайр, сенга уйим, хайр, ўчоғим!
Хайр, Холдор Вулқон,
Менинг пўчоғим!

КАНГЛУМ

(Иқром Отамуродга)

Кўнглим чўкиб кетган
Кўҳна гўр каби.
Уни кўтаролмас
Энди ҳеч кимса.
Ана, кўнглимга йўл топмоқчи бўлган
Ёвларни ортидан эргаштирганча
Шошиб келаётир сотқин эҳтиёж.
Нега ўлдирмадим эҳтиёжимни?
Нега ўлдирмадим?! — дедиму,
Ўт қўйдим жар узра лапанглаб турган
Кўнглимнинг омонат кўприкларига.

ҚИЗҒАНИШ

Ўша баҳор ҳамон ёдимда,
Гулаган ўриклар ортидан чиқиб
Ҳовлимизга мўраловди
Кўкраклари диркилаган,
Ошпоқ ва Момиқ,
Қип-яланғоч, ҳаёсиз булут.
Хотинимнинг
Рашки келган эди шунга ҳам.

ШЕЪРИЯТ

Танамни йигирган қадимий урчуқ,
Чигал хомашёни афу эт, кечир.
Умид билан келдим балиқдай чанқаб,
Заққум оғусидан бир қултум ичир.
Муддатдан илгари тиридим мисли,
Чумоли қитиқлаб уйротган замин.
Ёқдим парвоналар ўлгани етмай,
Жасад жиззасида ўчирган шамин.
Ўзимни филбондай ҳис қилдим мен ҳам
Тўрғайдан далалар кирганда тилга.
Қуёшни қирқ марта айландим миниб,
Замин деб аталган баҳайбат филга.
Шиқмола судраган телба трактор
Қирда қўшиқ айтар заминни қашлаб.
Қалдирғочлар учар қайчидек шодон
Кўкламнинг кўйлагин тенг бўлиб ташлаб.
Қуёш қуймоғин ағдараман деб,

Сўзимга ўт кетди, айбдор ўзим.
Ўсаётган тирик тўшакни кўриб,
Бир жуфт тутма каби бақрайди кўзим.

АЗИЗГА

Магар ўлсам, хазин бўзлаб, хайр, деб йиғлагил,
Ўғлим,
Аламларга чидаб ўтган чайир, деб йиғлагил, ўғлим.

Кел, эй рассол, кўрай сўнг бор дадамнинг
шаъми-рухсорин,
Юзидан пардани бир зум қайир, деб йиғлагил,
Ўғлим.

Унинг ҳасратлари айтсам, улус кўзёшини тўкса,
Бу сувда кемалар қилгай сайр, деб йиғлагил, ўғлим.

Тириклик чоғида бир бор келиб аҳволини сўрмай,
Қўйимгоҳида ваъз айтма, ғайр, деб йиғлагил, ўғлим.

Бугун ҳеч бўлмаса шундоқ улуғ кун ҳурмати,
Ёраб,
Шу шўрликни фанимлардан айир, деб йиғлагил,
Ўғлим.

Бу Вулқонмас, ҳасад аҳлин буришган панжаси
теккач,
Қаноти қайрилиб синган тайр, деб йиғлагил, ўғлим.

ҚИЗИҚ ДУНЁ

Қоронғудан чиқиб қоронғуликка,
Кетгувчи умрлар айлана чизиқ.
Циркулга ўхшайсан, бунинг устига,
Шар устида яшаш ундан ҳам қизиқ
Қизиқ туюларкан ер — бепул учоқ.
Доим хизматингга турса шайланиб.
Сен бориб юрмасанг, ўзидан-ўзи
Фаслар ёнингга келса айланиб.
Қизиқ, тонглар оқлаб кетмаса рангинг,
Тунлар юқтирмаса сенга куясин.
Яна боғлаб олсанг қўрқмай билакка,
Умринг кушандаси — вақтнинг уясин.
Қизиқда, бир умр коинот билан
Қўшилиб айлансанг, айлансанг ерга.
Ундан ҳам қизиғи, бу воқеани
Кимдир айлантириб юборса шеърга.

ТАСАВВУР

Қўрқинчли одамлар амфибияси,
Ҳаво уммонининг қирғоғи йўқ, дер.
Унда кўрдим Аэроакулаларни,
Мангу чўкиб ётар Атлантида-Ер.

АЙРИЛИҚ

«Ёқмасам, ка-а-а-атта кўча», дединг,
Кўчага чиқдим.

Кўча жим-жит эди, кимсасиз, ойдин.
Мен авваллари билмас эканман,
Кўчанинг бунчалар
Катта бўлишин.

ШУКРОНА

Оллоҳим, анави ён қўшним бор-ку,
Ўшандан дегин,
Белкурак олувдим ер ағдаргани.
Икки соат ўтмай
Берган белкурагин сўраб чиқибди.
Сен бўлсанг,
Туфилганимдан бери ишлатиб юрган,
Белкурақдан афзал қўлимни
Мана, қирқ йилдирки,
Қайтариб бер, дея қистаб келмайсан.
Яқинда Электросетдан,
Горгаздан, Солиқ идорасидан
Одамлар келди
Семи-из, семи-и-из попка кўтариб.
Тўлов миқдорини эшитгач,
Хушдан кетай дедим, кўкариб.
Оллоҳим, яхшиямки,
Фаришталаринг

Семиз-семиз попка кўлтиқлаб
Қуёш, ёмғир, ҳаво ҳақини
Суриштириб келмас уйимга.
Яхшиямки, нафас йўлимга
Ҳаво ҳисоблагич ўрнатмагансан.

САЙҒОҚ

Ёвузлардан безиб, чекинган жойинг
Жазирама саҳро, бепоён қумлик.
Қутурган аждардек гоҳида қуюн
Яйдоқ кенгликларда қиларми шумлик?
Завр қумтепалар ортида оқшом
Очқаган қашқирлар галаси увлар.
Шифобахш шохларинг сабаб овчилар
Қийқириб милтиқдан ўқ узиб қувлар.
О, сайғоқ, бегуноҳ, қувғинди жонвор,
Қисматлар муштарақ, кетаман ўйлаб.
Мени ҳам қувлашар саҳролар аро
Чопаман сен каби уфқлар бўйлаб.
Заъфарон уфқларда чопаман бадар,
Қувғинга сабабдир ботиним, ғайбим.
Сени шохинг учун овлашар, менинг
Бошимда шохимнинг йўқлиги — айбим.

ЯХШИМАСМИ

Оллоҳ дилингда бўлса, ҳамхона яхшимасми,
Ҳақ йўлида қамалсанг, зиндона яхшимасми.
Масжидда аҳли жоҳил машғули ғийбат ўлса,
Ул жойи хонақодан майхона яхшимасми.
Бошинга тушса кулфат асқотмаса қариндош,
Ундай хеш-ақрабодан бегона яхшимасми.
Иблисга дўсти содиқ ёлғончи олимнингдан
Хилватда ҳақни севган девона яхшимасми.
Ҳақ нуридан юзингни зулмат томон ўтирдинг,
Сендан қаноти куйган парвона яхшимасми.
«Вулқон сотилмаган» деб, «Бежиз отилмаган» деб,
Йиғлаб кўмишса тунда пинҳона яхшимасми.

ГУРБАТ

(Абдулла акага)

Мармара денгизи чайқалиб ётар,
Шамоллар қирғоққа келади ёвуқ.
Одамдан чўчимас оппоқ чайкалар,
Мармар соҳилларда мисоли товуқ.
Жоъме минорлари қаламдай ўткир,
Намхуш қирғоқларда қадимий турбат.
Теплоход, танкерлар бўкириб қўяр,
Зумрад кенгликларда ичиккан гурбат.
Хайр, эй турбатлар, хайр, Истамбул!
Хайр, шамолларда чайқалган денгиз!
Ватанни соғинган икки кўзимни,
Чайкалар, дилдироқ балиқ деб енгиз!

ЭЛЕГИЯ

*(Мархум, жонажон
дўстим Абдувоҳидга)*

Зағизфон дегани паришонхотир,
Жонсарак, тентакроқ қушлар зотидан.
Кузда ёнроқ кўмган жойини ул қуш
Кўп ўтмай чиқариб қўйди ёдидан.
Ёнроқ узоқ ётди қорлар остида,
Тортиб қаҳратоннинг қаҳрли жабрин.
Олис қалдироқлар гумбирлаганда,
Ёнроқ қад кўтарди кўпориб қабрин.
Ёнроқ қабрин қандай ёриб чиқди, айт?
«Жавоб бергил!» дея шамолни тўсдим.
Биз ҳам ахир сени кўмган эдик-ку,
Нега қабринг ёриб чиқмадинг, дўстим!
Унутган эдик-ку, зағизфон каби.

КУЗАТИШ

Жилмайганча кўзёшларингни
Яширасан, алдаб нетасан?
Мен перронда қоламан ёлғиз,
Сен поездда йиғлаб кетасан.
Жиққа ёшга тўлган кўз билан
Йўл оласан узоқ элларга.
Югураман поезд ортидан,
Сўзлар учар совуқ елларга.

Чирпирайди пойимда хазон,
Декабрнинг бодлари елар.
Ҳувулаган перронда туриб,
Поезд каби чинқиргим келар!

АРМОН

Илиқ баҳор шоми, булутли осмон,
Олис уфуқларда чақнайди чақин.
Ёмғир шитирлашин соғиниб кетдим,
Илоҳий ёмғирлар мавсуми яқин.
Ўртамизда оқиб ётар дарёлар,
Сенга элтар йўллар хатарли, энсиз.
Дунё менсиз яшаши мумкину, аммо,
Мен яшай олмайман, севгилим, сенсиз.
Хаёлингдир менинг озод Ватаним,
Майдони тахминан юз миллион гектар.
Ўтлоқда ёввойи асал аридай
Гулгун лабларингдан тиладим нектар.
Энди ўпич каби чўлпилаб ётган
Ёмғирли кечада ёлғизман мутлоқ.
Олисда саросар мовий шамоллар
Ва маъюс гулларга кўмилган ўтлоқ.

ХОҲИШ

Гийбат, фасодлардан чекиниб,
Далаларга ёлғиз чиқсангу
Шамолда денгиздай чайқалаётган
Яшил буғдойзорга
Чўзала тушсанг.
Сўнг бепоён осмонга тикилганингча
Оёқларинг узатиб ўлсанг.
Кейин чумолилар,
Қарға-қузғунлар
Вужудингни қилса толомон.
Сенинг қайга кетганингни,
Қандай ўлганингни
билмай қолса
Гофил оломон.

ҚАҲРАМОН

*(Ҳамқишлоғим, иккинчи жаҳон уруши
ногирони Фозил ота хотирасига)*

Гувулайди боғларда бўрон,
Тун қоронғу, тонг ҳали йироқ.
Пастак уйнинг меҳроби аро
Милтилайди хира жинчиरोқ.
Чол узилган тасмани улаб,
Оёғига юзли миҳ қоқар.
Оёқ эмас, не десам экан,

Туёғига мунгайиб боқар.
Ёрилади ёғоч оёғи,
Чол кўзидан ёши тирқирар.
Қайлардадир зулмат қўйнида
Қуш одамга ўхшаб қийқирар,
Одам қушга ўхшаб чинқирар.

ОЛИС ЯХШИЛИКНИНГ ШУЪЛАСИ

*(Бобом Абдусалом Саид хожа
ўғилларининг порлоқ хотирасига)*

«Ҳайит намоз» куни
Масжид олдидан
Бобомни излардим
Ҳаммадан бурун.
Асли Гиннес китобига
Ёзиш керак эди
Менинг бобомни.
Чунки унинг чўнтаклари
Жаҳонда энг чуқур
Чўнтақлар эди.
У қувватсиз титроқ қўлини,
Чиғановига қадар
Ўша чуқур чўнтақларга суқарди.
Сўнг ҳамёнини олиб,
Синиқ жилмайганича
Ҳайитлик берарди
Менга шошилмай.

У пайтлар мен учун
Дунёда энг буюк
Банк эди бобом.
Энди менга ҳеч ким
«Ҳайит намоз» куни
Бермас ҳайитлик.
Лекин мен ҳалиям
«Ҳайит» га борсам,
Бобомни излайман
Масжид олдидан.

ЗОБИТ

Осмон — чексиз погон,
Ундаги юлдузларга қараб,
Билиб олса бўлар
Қадимий дунёнинг
Ҳарбий унвонин.
Тонгги ғира-ширада
Унвони баланд
Дунёга ҳест бердим.
Сўнгра онам каби
Мени кийдириб,
Едириб-ичкизиб
Боққан дунёдан
Узрлар сўрадим,
Ғирром қиморбоз,
Ёлғончи, бевафо
Деганим учун.

Энди унвоним ҳам
Бироз баландласа керак
Ҳар ҳолда.
Сўнг зобитлигим қўзиб:
«Сафлан!» дедим,
Сафланди дарров.
Тонги дарахтларнинг
Шонли ротаси
Мен ишга жўнадим
Гардсиз юракда
Қадрдон кунларнинг
Қувноқ нотаси.

ТАДОРИК

(Турмуш ўртоғим Гулсорага)

Гулсора, йиғиштир нарсаларингни,
Юр кетдик, севгилим, термулма Ойга.
Кетамиз шумқадам, маккор одамлар
Қадами етмаган кимсасиз жойга.
У жойда ҳаволар қалбингдай тоза,
Жимликда томчидан таралгай жаранг.
Ўтлоқда очилган ёввойи гуллар
Ичига беркинсам топарсан аранг.
Қўшнилар тирқишдан кузатяпди, деб,
Беркиниб юрмаймиз қимтиниб, озиб.
Гапимиз эшитиб қолишади, жим,
Деб имо қилмаймиз қоғозга ёзиб.

У ерда баралла бақириш мумкин,
Кулгидан тебратиб муздек ҳавони.
Акс-садо берар комертон каби,
Баҳайбат тоғларнинг қорли довони.
Унда Абдулланинг оёғи синмас,
Қорига пул бўлар олдиргани соч.
Мақсуд узумзорда қуйиб юрмас гишт,
Шоиринг юрмайди кўчаларда оч.
Итдай ялинмайман Отаназарга,
Ҳақдорлар қарзини келмайди қистаб.
Гулсора, севгим, кетсак у ёққа,
Ўлим ҳам бизларни тополмас истаб.
Нега йирляяпсан, йирлама, гулим,
Ўнгласа бўлгувчи жузъий хатоман.
Ҳаво етмаяпти, Ҳаво бўл менга,
Мен орзу мулкида Одам Атоман.

ҚИШЛОҚ ОҚШОМИ

Қишлоқ туни чуқур,
Чуқурдир қадимий ертўла каби,
Мен у ерга тушдим
Зинапоядан.
Асалари инига
Ўхшайди осмон.
Далалар маст-аласт
Асал ҳидидан.
Мен юзимни шамолга бурдим.
Сўнгра мени қаритиб кетган

Йиллар сўқмоғидан
Сени изладим.
Излаб бордимуга негадир
Юз-қўлларимга илашиб
Ятиллади ўргимчак тўри.
Ятиллади Ой шуъласида
Осмонга қарадим.
Бошимда поёнсиз юлдуз тўзони,
Суюқликдан ёнди
Кўмир-қорачиғ
Чексиз етимлик!

КЎЗГУ ҚАРШИСИДА

Кўзгу — яъни бутун вужуди
Фақатгина кўздан иборат.
Хаёлпараст шаффоф предмет
Ана, унинг нигоҳида
Мунчоқ кўзларига ташвишлар чўкиб
Ҳижратларга шайланган қушлар.
Еган донлари ва ичган сувлари учун
Одамлардан розилик сўраб
Том устидан айланган қушлар.
Дарахтга суяниб
Сўзсиз хайрлашдим
Мен қушлар билан.
Сўнг кўзгуга қўл чўздим
Чил-чил синди кўзгу.
Ичдим тўйиб-тўйиб, ҳовучлаб

Парчаланган кўзгу синиқларини.
Хотиротнинг олис туманларидан
Сизиб чиқди нотаниш оғриқ.
Балки яна кўришармиз.
Балки тиллақўнғиз учганда
Шууримда қолган товуш чизиги каби,
Унутилажак шодлик соатларида
Таниш қирғоқларга келарсан яна,
Таниш кўзгу қирғоқларига.
Гигант бешиктебратардай
Кўзгуга қўл чўздим, қўлларим илиқ.
Сени ушлаб қололмаган қўллар ...
Мени кечирма, Шаҳзода, мени кечирма!
Илтимос сендан.

УСМОН НОСИР

Эрк чироғи мангу мени
Ўз бағрига чорлади.
Унга томон юрсам, тунда
Суякларим порлади.
Айбмиди, зулматларда
Чақмоқ каби шохласам?
Кенгликларда озод эсан
Шамолларни хоҳласам?
Қонсиз лаби сарғиш сўлак,
Ит тишлади оёғим.
Мен эрк томон кетавердим
Шеърлар қўлтиқтаёғим.

Ёв етказган жароҳатни
Даволадим, тузалдим.
Кўз илгамас олисларда
Мамонт каби музладим!

ТОНГНИ КУТИБ

Туманлар қоплаган кузги боғлардек,
Ҳаётим ҳувуллаб қолди – ку сизсиз.
Ҳеч кимга кўрсатмай кўзёшларимни,
Жимжитлик қаърига кетаман изсиз.
Соғинган бағримни кемирар ҳижрон,
Ичкизиб қўяман уйқумга заҳар.
Ҳорғин чироқларга термулиб масрур,
Сизни эслагайман то субҳи саҳар.
Мен тонгда одамдай яшай бошлайман,
Боғларга тўлганда шодлигу сайроқ.
Атлас кўйлагингиз этакларини
Тонгги шаббодалар қилганда байроқ.

ЮЛДУЗЛИ ТУН

(Эпифания)

Юлдузлар менга шу қадар яқин туюладики,
улардан бирини оташкурак билан қимчиб олиб
сигарет тутатса бўладигандай. Улар унут гул-
ханнинг сўнгги чўғлари сингари яллиғланади.
Нақадар гўзал ва сирли осмон! Айтгандай, сен

шу осмондай сирлисан. Биласанми, юлдузларнинг мана шу нурлари бундан миллион йил бурун йўлга чиққан эди. Уларнинг бугун йўлга чиққан нурлари ерга миллион йилдан кейин етиб келади.

Сенинг нигоҳинг нурлари ҳам миллион йил бурун йўлга чиққандай, бугунги нигоҳинг нурлари менга миллион йилдан кейин етиб келадигандай туюлади, севгилим!

Сон-саноксиз юлдузлар тўла поёнсиз осмон! Лабларимга сигарет қистириб чўнтаklarимни пайпаслайман. Гугуртим йўқ.

ҚУШЧАНИНГ ҚАЙТИШИ

(«Истамбул илҳомлари» туркумидан)

Бор аро булбул десам, йиртқич, ёвуз қушлар экан,
Ноаён сайраб алар ўз кўнглини хушлар экан.
Гўнг титиб қурт ахтарар, хасдан омонат инлари,
Инда какку асраган бетухму бепуштлар экан.
Кўзлари кўрмас, сўқирдир, бир-бирин бошин чўқир,
Сайраса ойдинда мудҳиш, эл яқо ушлар экан.
Ўзгалар сепган тариқни ер экан каптар каби,
Қумри, булбулман дея гоҳ кўксига муштлар экан.
Сим қафасдан чиқдим у учдим улар кетган томон,
Дон тополмай ортта қайтдим кўрганим тушлар экан.
Валфажр оят ўқиб юргувчи муслим қуш десам,
Вожаб Вулқон алар муршиди зардуштлар экан.

АЙРИЛИҚ ОНИ

(Алишер Навоий ғазалига мухаммас)

Ёр кетар чоғида маъюс жилмайиб жоним олур,
Кетмагил, деб изларида термулиб кўзлар толур,
Чарх уриб соҳилда дарё қушлари йиғлаб қолур,
Ҳар қачонким кемага ул ой сафар рахтин солур,
Мавжлуғ дарё каби ошуфта кўнглим қўзғалур.

Мен овуштайман ўзимни, эй кўнгул, ғам ема деб,
Қайтарур ул кемани тез ортга тўлқин-тева деб,
Чун товуш қўзғатотмасинким кемани, сўз дема деб.
Йиғлама, эй кўз, недин соҳилға чиқмас кема деб,
Ким ёпинг дарёсидир ҳар сориким эл кўз солур.

Қўрқамен эрк бергали бир лаҳза, бир он оғзима,
Чинқириқ бўғзимда оғриб келса ҳам қон оғзима,
Шул сабабдин элу халқ термулди ҳайрон оғзима,
Титрабон сиймобдек кўнглум, етар жон оғзима,
Туңд ел тахрикидин ҳар дамки дарё чайқалур.

Соқчи тўхтат, кор-қол юз бермасин ҳой кемада,
Юрса бўлмас киприги ўқ, қошлари ёй кемада,
Қайтаринглар ёрни, йўқ деб кетгали жой кемада,
Сабр кўнглимда, кўнгил ул ойда ул ой кемада,
Ваҳки, бориб телмуриб кўз минграйиб жоним қолур.

Кўзларимдан оқди ёш селдек, етибмен ўлгали,
Йўқ жаҳонда мендаги феълдек, етибмен ўлгали,
Чўлда бир бор эсмаган елдек етибмен ўлгали,
Дам тутилғондин ўлар элдек етибмен ўлгали,
Сурмасун деб кemasин баским нафаслар асролур.

Жон ишинг тортиб таранг чалганда даврон удким,
Жилва айлаб этса маржон дур сени маҳдудким,
Эҳтиёж кашкулидин дунёни босса дудким,
Кирма савдо баҳриға оламдин истаб судким,
Сийма нақди тушса, лекин умр нақди сийғолур.

Йиғлама бағримни ўртаб, яхши қол, эй ёр, хайр,
Юзларин бир бор кўргай ел, тўзғиган сочин қайр,
Рашк ўти Вулқонни қийнар, ёрга ҳамроҳдир ғайр.
Ғарқ этар баҳри фано ғам заврақин, эй пири дайр,
Илкига чунким Навоий бода киштисин олур.

ХЎРАНДА

Университет, аудитория
Кенг ресторан эди мен учун.
Китоб — таомнома,
Домла — официант.
Сенинг дийдорингни
Киприкка санчиб
Ея бошлар эдим
Кўзларим билан.
Сира тўймас эдим,

Лаззатли эди
Дийдор таоми.
Ташқарида эса ёғар эди қор,
Ойнадан боқарди
Менга жилмайиб
Оппоқ халат кийган
Пазанда дунё.

КУЗГИ СОҒИНЧ

Қаршимда писмайиб турган шу дарахт,
Қушлар концертига сотади чипта.
Симлар чизивида қушлар нотаси,
Умримиз муаллақ омонат ипда.
Қуёш тилласидан қамашди кўзим,
Боғлар чайқалганда шамолларда маст.
Сувлар беҳуш ётар анҳор қўйнида,
Боди хазонлардан тўзгин хору хас.
Суви қочган нондай қақради йўллар,
Кузги кўприклардан ўтдим мен якка.
Хазонли боғларда сени эсладим,
Осмон ўтовидан ўтганда чакка.
Шу кеча мен сени қилурман озода,
Шарт эмас тўсиқ ё пардани йиртмоқ.
Тортаман тирсиллаб узилиб кетар,
Сиймин баданингга ботгувчи сиртмоқ.
Ахир сенсиз тунда қор ёғаётган
Қоронғу, кимсасиз жим-жит кўчаман.
Бу кеч ёнаётган гугурт чўпидай,
Хушбўй нафасингдан титраб ўчаман.

БУЮК ЁЛФИЗЛИК

Улфатим уқубат, ҳамроҳим азоб,
Қоронғу йўллардан ўтдим ғам ютиб.
Зулматда туртиниб юрибман ҳамон,
Пойимда муз билан қопланган қутб.
Ченада юк оғир, итим ҳам ўлган,
Музлаб бораётир ёнилғим — илик.
Чақмоқтош йўқолган, тутаган гугурт,
Қалдираб турибди оғзимда пилик.
Бир куни ёришар бу қора дунё,
Қорларга қўшилиб эрийди қаҳр.
Қиш мангу эмаску, баҳор ҳам келар,
Дунёда ҳар ненинг чеки бор ахир.
Хайр, одамсимон пингивин қушлар!
Бунда меҳр ноёб, мурувват қаҳат.
Шеърятнинг мангу музликларидан
Мен қаздим ўзимга тубсиз бир лаҳад!

СЎЗ СЕҲРИ

(Хокку ҳақида)

Хоккучилик — япон шеърятининг қадимий жанрларидан бири. Бу жанрда ёзилган учликлар гўзал табиат манзаралари ёхуд нарсаларнинг ҳолатини тасвирлаш орқали киши руҳига таъсир ўтказади. Хоккуларда кўп қиррали нимкоса маъно, фалсафий мазмун йўқ. Хоккуларни сўз билан ишланган тасвирий санъат асари, десак тўғрироқ бўлади. Уларни шошилмай ўқиб мисралар орқали акс эттирилган муайян манзара кўз олдига келтирилар экан, киши хокку адоғида ўша манзарага тикилиб турган ёлғиз одам шарпасини ҳис қилади. Бир оз туриб эса ўша ёлғиз одам ўрнида ўзи турганини сезиб қолади. Ҳа, хокку ёлғизликни куйлагувчи лирик асар бўлиб, у ташвишлардан безган, ноҳақликлардан, озорлардан чарчаган, ғийбатлар пайконидан вужуди ғалвир, ҳорғин руҳ эгаларининг чекинадиган узлатгоҳи, хилватидир.

Япон шоирлари табиат билан уйғун умр кечириб, хоккулар ёзиш учун ҳасса таяниб, жанда кийиб тарки дунё қилган роҳиблар каби ёввойи каптарлар ғувуллаб ётган кимсасиз дала-лар ортида, туманли чакалакзор ўрмонларро вайрона ибодатхоналарнинг унут харобаларида, олис тоғ этакларидаги ёввойи гуллар очилиб ётган ўнгирларда ёлғиз яшаганлар ва гўзал, ўлмас асарлар ёзиб қолдирганлар.

ЯПОН ШЕЪРИЯТИДАН

1983 йил

Мана, яна ўша Ажинагулга
Илиниб қолибди
Менинг варрагим...

Кобаяси ИССА

...

Ажойиб варрак кўтарилди
Камбағалнинг томи устидан
Кўм-кўк осмонга ...

Кобаяси ИССА

...

Ойнинг биринчи куни, менинг ушоқдек
Варрагим бошқа варраклар билан
Қўшилиб ликкилар ЭДО * устида ...

(* ЭДО – Токио шаҳрининг эски номи)

Кобаяси ИССА

...

Сел топқини.
Оҳ, қанчалар тўлиб оқмоқда
Қалъа атрофидаги зовурлар!

Масаока Сики

--

• • •

Баҳор сели.
Океанга қуйилмоқда
Бўтана сувлар ...

Йўса БУСОН

• • •

Сув тошқини
Мушук тушиб кетди оқимга,
Сакраб ўтолмади бечора.

ХОРО

• • •

Баҳор шамоли
Ютоқиб- ютоқиб сув ичар сичқон
Сумида дарёсидан ...

Кобаяси ИССА

• • •

Қайиқ устида варақлари
Тош билан бостирилган китоб.
Баҳор шамоллари эсар...

КИТО

• • •

Баҳор шамоли.
Турналар оқариб ҳурпаяр
Қарағайлар орасидан.

Райгзон

• • •

Шоли экиш мавсуми.
Оҳ, қанча қайғу, қанча ташвишлар
Қуйилган-а бу қўшиқларга!

Кобаяси ИССА

• • •

Дехқон ухлар тоғ этагида
Кетмончага бошини қўйиб.
Тўрғай сайрамоқда ҳавода.

Кобаяси ИССА

• • •

Шолипоя чопгани чиқдим
Қуш ҳам сайраб қўймас ақалли
Тоғ ёнбағрида...

Йўса БУСОН

• • •

Мен бу ерни ағдаргунимча
Кетиб қопти дала осмонида
Сузиб юрган бир парча булут...

Йўса БУСОН

• • •

Оқшом тутунлари,
Ноғоралар зириллар гулхан томонда
Чалинади қулоққа қўшиқ...

РЁТА

• • •

Кун узоқ чўзилар,
Кўприкка қўнганча турар тустовуқ
Кетмайди учиб...

Йўса БУСОН

• • •

Кун узундан-узоқ
Олисдан элас- элас эшитилади
Обжувознинг ҳорфин фижири...

ЯХА

• • •

Узоқда учмоқда бир гала ўрдак,
Мен кетмончамни чайқайман.
«Ғақ» этади нимадир сувда...

Йўса БУСОН

• • •

Ўтлоқ узра тутун чўзилган,
Вайсашмоқда бир нарсалар деб
Иккита бия...

Кобаяси ИССА

• • •

Эҳ, сен булбул!
Лой оёғингни артаяпсанми,
Олхўри гулларига...

Кобаяси ИССА

• • •

Булбул сайраяпти,
Ҳар замонда ташлаб қаҳрли назар
Менинг кулбамга...

Кобаяси ИССА

• • •

Булбул сайрамоқда
Гоҳи уёнга, гоҳ буёнга ўтирилиб
Гуллаган новдада...

Йўса БУСОН

• • •

Булутларга шўнғиб
Ва уларла учиб шимолга
Қалдирғочлар келар баҳорда.

ДАҚОЦУ

• • •

Дехқон ишлаётган
Орол устида ҳам
Тўрғай қўшиғи...

Кобаяси ИССА

• • •

Яшил жавдаризор.
Тўрғай кўтарилди дала устига
Сўнг яна пастлади...

ОНИЦУРА

...

Нарсаларни ёруққа қўйиб,
Кузатаман соялар туғилишини
Кузги чошгоҳда...

КЁСИ

...

Тонг ёришар,
Қўнғироқлар овози
Туманларга беланар

Матсуа БАСЁ

...

Фудзи тоғи
Кузги осмонни тешиб
Кўтарилар юксакка.

ОНИЦУРА

...

Куз кечаси
Ўралади нўноқ йўловчи
Юпқа кўйлакка...

Кобаяси ИССА

...

Таралмоқда «о-о-о-оу!»
Мунгли чорлов акс-садоси
Тун қўйнида дайдийди буғу...

Матсуа БАСЁ

...

Кузги тоғда ибодатхона.
Айвонда турганча тингладим маъюс
Буғу чорловин...

Кобаяси ИССА

...

Буғу овози
Олисга жаранглаб сингади
Маъюс ва маъюс

Матсуа БАСЁ

...

Тунги совуқ
Менга жулдур тўнин қарзга беради
Даладаги қўриқчи...

Матсуа БАСЁ

...

Шамол қалпоғини учириб
Савалайди селлар беаёв
Қўриқчи далада...

ХАГИ ДЗЁ

...

Ойдин кеча —
Нақадар аянчли, нақадар бахтсиз
Даладаги қўриқчи...

Масоака СИКИ

...

Даладаги кўриқчи
Ҳатто Ҳизр бўлиб келганингда ҳам
Бошдан олмас евроқалпоғин.

ДАНСУЙ

...

Ҳой, ҳовлида яна не шовқин?
Бу кўриқчи, кучли шамолда
Ерга қулаб тушди гурсиллаб.

БОТНЁ

...

Ҳоз, ёввойи ғоз,
Айт, неча йил учдинг саросар
Ўрмонлар ортига, денгиз ортига ?..

Кобаяси ИССА

...

Ёввойи ғозларнинг галаси
Ғоғолаб пастлади яйдоқ далага.
Кучаймоқда тунги совуқлар...

КЁРОКУ

...

Кўксин тираб ёввойи каптар
Ерга ўрнашаркан, титиб юборди
Тўкилган баргларни қоя устида...

КЁСИ

• • •

Қизилиштон тақиллатмоқда —
Кун ботса ҳам ҳамон тинмайди,
Ҳамон ўша эски жойида...

Кобаяси ИССА

• • •

Изғирин
Узоқларда касал турнани
Кўраяпман мен ...

Йўса БУСОН

• • •

Пўшт-пўшт, чиридоқ
Ҳозир ёнбошимга ағдариламан-
Қани, жўнаб қол-чи, бу ердан!

Кобаяси ИССА

• • •

Ўчоқ бошидаги ковакка
Чиридоқ кириб олган
Тунги совуқ...

Йўса БУСОН

• • •

Куз келмоқда.
Бу ҳақда хабар олиб,
Учиб келди қизил ниначи.

СИРАО

• • •

Зорча тутиб олдим
Унинг кўзларига қараб билдимки,
Куз келаётир.

ДАКОЦУ

• • •

Илгакланган эшик —
Ҳовли саҳнасида
Ўйнар хазонрез...

ТЕЙГА

• • •

Ит ҳурмоқда
Ажратиб қуриган хазон шитирин
Ҳовлида бўрон...

Соно ДЗЁ

• • •

Оёқ остидан чиққач,
Чиройлироқ бўлиб қолди у —
Бужмайган япроқ

КЁСИ

• • •

Нок арчаяпман, оқмоқда,
Хушбўй ширин томчилар
Пичоқ бўйлаб югуриб...

Масоака СИКИ

•

...

Ошпоқ хризантема —
Мана, қаршисида тўхтаб қайчи ҳам
Қотиб қолди бир дақиқага.

Йўса БУСОН

...

Янги боғ яратдим.
Ниҳоят ундаги тошлар намланди
Биринчи қиш ёмғири...

СЯДО

...

Биринчи қиш ёмғири
Маймун ҳам қаршилиқ қилмайди
Кийдирсанг чопон.

Матсуя БАСЁ

...

Қандай қайсар одам!
Балиқ тутар қиш ёмғирида
Қош қорайган чоғ...

Йўса БУСОН

...

Мен шамолга қарши юрибман
Соябоним ортга тортади
Қишки ёмғирлар вақти...

Сисей — ДЗЁ.

• • •

Деҳқон кенг далада
Менга йўл кўрсатди
Юлинган шолғом билан...

Кобаяси ИССА

• • •

Ташландиқ ҳовузда
Бир пой қамиш шиппак
Ҳўл қор ёғмоқда...

Йўса БУСОН

• • •

Товуқлар катакда ушлашаётир.
Бу вақт қор яна қалинроқ
Қоплаётир далалар устин.

Кобаяси ИССА

• • •

Ўчоқ бошидаги қавақда
Куйлар тамом ўзин унутиб
Таниш чирилдоқ...

Матсуя БАСЁ

• • •

Тешик соябон
Қишлов учун қўл келди жуда
Кўршапалакларга!..

Йўса БУСОН

• • •

Совуқ тун
Жиғимга тегишчун қўшнилар атай
Қозон тақирлатаётирми?

Йўса БУСОН

• • •

Сичқон чиқиб борар
Қўрпам ёнидаги жинчиноқ сари
Ёғ ҳам музлабди...

Йўса БУСОН

МУҲДАРИЖА

Имло	3
Болаликни қўмсаб	3
Интизор	4
Тазарру	5
Мевалар	6
Абдуллага	6
Девона	7
Ёз оқшоми	7
Қиш симфонияси	8
Акме	8
Балки	10
Ватан	11
Садоқатли чирildoқ	12
Сирли мактублар	12
Тошбитик	13
Дераза ортидаги одам	13
Зор-интизор	14
Болалик	15
Ҳамқишлоқларимга	15
Кеч куз	16
Бемор	17
Сени унутмайман	17
Баҳор ёмғири	18
Садоқат	19
Ўғлим Саидахрога	20
Ҳайкалтарош орзуси	21
Сирдарё	22
Бизни назарга илмаганларга	22
Ойнаи жаҳон	23
Юлдуз	24
Алвидо, қушлар!	25
Айрилиқ	26
Хотира	27
Мақсудга	27

Баҳор ҳақида	28
Ҳижрат	28
Канглум	29
Қизғаниш	30
Шеърят	30
Азизга	31
Қизиқ дунё	32
Тасаввур	32
Айрилик	33
Шукрона	33
Сайғоқ	34
Яхшимасми	35
Фурбат	35
Элегия	36
Кузатиш	36
Армон	37
Хоҳиш	38
Қаҳрамон	38
Олис яхшиликнинг шуъласи	39
Зобит	40
Тадорик	41
Қишлоқ оқшоми	42
Кўзгу қаршида	43
Усмон Носир	44
Тонгни кутиб	45
Юдузли тун	45
Қушчанинг қайтиши	46
Айрилик они	47
Хўрада	48
Кузги соғинч	49
Буюк ёлғизлик	50
Сўз сеҳри	50
Япон шеърятдан. Ходдор Вулқон таржимаси	52

Адабий-бадий нашр

ХОЛДОР ВУЛҚОН (АБДУСАЛОМОВ)

ТУНГИ ЛАЙЛАКҚОР

Шеърлар, таржималар

Муҳаррир **М.ХУДОЁРОВА**
Бадий муҳаррир **Б.БОЗОРОВ**
Рассом **О.БУРХОНОВ**
Тех.муҳаррир **В.ДЕМЧЕНКО**
Мусаҳҳиҳ **Д.МИНГБОЕВА**
Компютерда саҳифаловчи **Е.НАЗАРОВА**

ИБ № 3958

Босишга 7.10.2004й.да рухсат этилди. Бичими 70x84 1\32.
Босма тобоғи 2,125. Шартли босма тобоғи 2,30.
Адади 1000 нусха. Буюртма № 243.
Баҳоси келишилган нарҳда.

«Янги аср авлоди» нашриёт-матбаа марказида
тайёрланди.

«Ёшлар матбуоти» босмахонасида босилди.
700113. Тошкент. Чилонзор-8, Қатортол кўчаси, 60.